

УДК 342.95:004

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2026.93.3.4>

АДАПТАЦІЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА ДО ВИКЛИКІВ ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА

Бліхар М.М.,
*докторка юридичних наук, професорка,
завідувачка кафедри адміністративного та інформаційного права
навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: 0000-0003-2974-0419*

Бліхар М.М. Адаптація адміністративного судочинства до викликів цифрового суспільства.

У статті здійснено визначення основних підходів національних законодавств щодо адаптації адміністративного судочинства до викликів цифрового суспільства. Встановлено, що сучасний стан нормативно-правового забезпечення адаптації адміністративного судочинства до викликів цифрового суспільства на рівні ЄС, України та Польщі знаходиться на стадії становлення. На рівні ЄС сформовано загальні декларативні засади, які визначають рекомендації стосовно інтеграції цифрових інтелектуальних засобів у основні сфери суспільного життя, в тому числі є нормативно-правове забезпечення щодо напрямків їх використання у функціонуванні системи правосуддя (стосовно систем ШІ). Вважаємо, що загальний рівень регулювання цього питання на рівні ЄС може бути визначений як початковий та рамковий. На рівні країн ЄС здійснюється адаптація загальних регламентів щодо цифровізації правосуддя (в тому числі у адміністративній сфері). Виявлено, що підходи польського та українського законодавців до питання адаптації організаційно-технічного забезпечення роботи адміністративного судочинства до викликів цифровізації є достатньо схожими. Зазначено, що загальні підсистеми організаційно-технічного забезпечення роботи адміністративного судочинства в контексті цифрової трансформації на рівні двох правових систем включають: підсистему Електронний суд (в Україні вона має відповідне визначення на рівні окремих нормативно-правових актів, а в Польщі визначається через норми до організації процесів подання документів до суду в електронній формі), підсистему Електронний кабінет (яка передбачає потребу реєстрації та автентифікації сторін адміністративних справ на відповідних онлайн-сервісах), підсистему Учасні у судовому засіданні в електронній формі (через використання відеоконференцій). Зазначено, що впровадження цифровізації у адміністративному судочинстві пов'язане із низкою проблем та викликів, обумовлених новизною вказаного напрямку як для організаційно-технічного забезпечення системи правосуддя, так і в цілому для всіх сфер електронного урядування.

Ключові слова: адміністративне судочинство, цифровізація, виклики глобалізації, штучний інтелект, дезінформація, кіберзагрози, Електронний кабінет, Електронний суд, відеоконференції.

Blikhar M.M. Adapting administrative justice to the challenges of the digital society.

The article identifies the main approaches of national legislation to the adaptation of administrative justice to the challenges of the digital society. It was found that the current state of regulatory and legal support for the adaptation of administrative justice to the challenges of the digital society at the EU, Ukraine and Poland levels is at the stage of formation. At the EU level, general declarative principles have been formed that determine recommendations for the integration of digital intellectual means into the main areas of public life, including regulatory and legal support for the directions of their use in the functioning of the justice system (regarding AI systems). We believe that the general level of regulation of this issue at the EU level can be defined as initial and framework. At the level of EU countries, adaptation of general regulations on the digitalization of justice (including in the administrative sphere) is being carried out. It was found that the approaches of Polish and Ukrainian legislators to the issue of adapting the organizational

and technical support of the work of administrative justice to the challenges of digitalization are quite similar. It is noted that the general subsystems of organizational and technical support for the work of administrative justice in the context of digital transformation at the level of two legal systems include: the Electronic Court subsystem (in Ukraine it has a corresponding definition at the level of individual regulatory legal acts, and in Poland it is determined through the norms for organizing the processes of submitting documents to the court in electronic form), the Electronic Cabinet subsystem (which provides for the need for registration and authentication of the parties to administrative cases on the relevant online services), the Participation in the court session in electronic form (through the use of video conferencing). It is noted that the implementation of digitalization in administrative justice is associated with a number of problems and challenges due to the novelty of the indicated direction both for the organizational and technical support of the justice system and in general for all areas of e-government.

Key words: administrative justice, digitalization, challenges of globalization, artificial intelligence, disinformation, cyber threats, Electronic Cabinet, Electronic Court, video conferencing.

Постановка проблеми. Організація адміністративного судочинства здійснюється відповідно до норм чинного законодавства, які в рамках правових систем трансформуються з огляду на не-впинний рух технологій, який виступає підставою як для змін, так і для викликів. Судові системи світу (в тому числі ті, які функціонують у сфері адміністративного права) впроваджують цифрові технології, щоб зробити судові процеси ефективнішими. Вказані цифрові інструменти підвищують ефективність, прозорість та доступ до правосуддя. Успіх цифрових технологій у вдосконаленні судових систем залежить від їх стратегічного використання. За правильного використання вони можуть зміцнити верховенство права, захистити права людини та зробити системи правосуддя більш ефективними. Технології можуть як підтримувати, так і підривати правосуддя та права людини. Достатньо важливо розуміти їх переваги та ризики, щоб забезпечити їхнє сприяння правосуддю, правам людини та верховенству права. Незважаючи на глобальні зусилля щодо цифровізації судових систем, проблеми в технологіях, праві, культурі та навчанні часто уповільнюють прогрес. Вплив надзвичайних подій (в тому числі пандемії Covid-19, початок повномасштабного вторгнення РФ в Україну в 2022 році тощо) призвів до зміни роботи або закриття багатьох адміністративних судів в Україні, а перша подія стала причиною призупинення їх роботи в інших країнах. Криза, пов'язана із пандемією Covid-19 призвела до цифрових трансформацій сектору адміністративного судочинства, коли на законодавчому рівні багатьох правових систем світу було закріплено можливість впровадження онлайн-звернень, цифрових процедур та віртуальних судів [11, р. 1–14]. Країни, які мали достатньо високий рівень цифровізації (в тому числі в області електронного урядування) змогли покращити адміністративне судочинство, при цьому бідні країни (Африканський континент) мали значні проблеми в даній сфері з огляду на неможливість ефективної організації основних процедур адміністративних судів.

Зважаючи на важливість дослідження підходів національних законодавців до цифрової трансформації функціонування адміністративного судочинства як передумови його ефективного функціонування, обрана тема статті є актуальною.

Мета дослідження – визначення основних підходів національних законодавств щодо адаптації адміністративного судочинства до викликів цифрового суспільства.

Стан опрацювання проблематики. Існують наукові матеріали, присвячені оглядовому аналізу тенденцій та напрямків трансформацій у сфері правового забезпечення організації судових органів (в тому числі а адміністративних судів). Зокрема, можемо відмітити роботи Ш. Кронблад та Дж. Прегмарк [11, р. 1–14], Ю. Момота [4, с. 279–283], М. Дзіковського [3, с. 285–291], А. Бочентина [8]. Є роботи, спрямовані на аналіз адаптації національного адміністративного законодавства до міжнародних норм та стандартів цифровізації у зазначеній сфері. А саме, в статтях О. Присяжнюк [5, с. 372–377], Д. Богатчук [1, с. 19–44] здійснено дослідження такої трансформації. Потрібно відмітити підходи авторів, в дослідженнях яких визначено основні проблеми, виклики та перспективи нормативно-правового забезпечення цифровізації судового процесу (праця О. Гнатіва [2, с. 303–307], дослідження М. Кобилянського [10], П. Ройек-Соха [13]).

Проте, незважаючи на існування наукових розвідок у зазначеній сфері, актуальним є розвиток досліджень у галузі цифрової трансформації адміністративного судочинства.

Виклад основного матеріалу. Адміністративне судочинство забезпечує здійснення справедливого вирішення спорів та захист прав та законних інтересів осіб, і здійснюється на рівні сторін,

одна із яких представлена суб'єктом, наділеним владними повноваженнями. Безперебійна робота адміністративних судів та покращення доступу до системи правосуддя пов'язані із адаптацією системи судочинства до викликів цифрового суспільства. При цьому, вивчення нормативно-правового забезпечення такої трансформації дасть змогу встановити підходи національних законодавців до зазначеного питання.

Розглянемо правові засади, які регулюють цифрову організацію адміністративного судочинства в Україні.

В Україні нормативно-правове забезпечення цифрової трансформації адміністративного судочинства, як і цивільного та господарського судочинства, є достатньо схожим і передбачає використання Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС). ЄСІТС є організаційно-технічною системою, що підтримує функціонування електронної форми адміністративного судочинства. Зазначена система складається із трьох підсистем, зокрема: 1) підсистеми відеоконференцв'язку (бронювання (резервування) залів судових органів для проведення судових засідань, аудіо та відеофіксація судових процесів, можливості надання документів під час проведення відеоконференцій, можливість участі учасників (користувачі системи (сторони судового процесу та суд)) судових процесів у судових засіданнях через використання режиму відеоконференції); 2) Електронного суду (електронний документообіг на рівні учасників судових процесів, електронне отримання інформації про стан судових процесів тощо); 3) Електронного кабінету (реєстрація, автентифікація користувачів модулів ЄСІТС в розрізі їх прав). Організаційно-технічне забезпечення ЄСІТС та її основних підсистем визначено положеннями Рішення Вищої Ради Правосуддя № 1845/0/15-21 від 17.08.2021 р. [6]. Цей нормативно-правовий акт визначає правові засади функціонування ЄСІТС та її підсистем для основних галузей судочинства.

При цьому, положення ст. 18 Кодексу адміністративного судочинства України (КАСУ) визначають правові особливості функціонування ЄСІТС в рамках адміністративного судочинства. Український законодавець визначає: особливості використання трьох вказаних підсистем ЄСІТС; умови, коли можлива відмова від електронної форми адміністративного судочинства (релігійні переконання, про які заявлено в окремій обґрунтованій заяві (ч. 3 п. 6 ст. 18 КАСУ)); можливість користувачам ЄСІТС отримання будь-яких документів у паперовій формі навіть якщо попередній документообіг був здійснено виключно у електронній формі (за умов надання окремої заяви на отримання паперових копій документів – ч. 1 п. 7 ст. 18 КАСУ)); технічні засоби електронної ідентифікації та електронного підпису документів для користувачів Електронного кабінету ЄСІТС (ч. 2 п. 8 ст. 18 КАСУ).

Ст. 195 КАСУ регулює правові аспекти участі у судових засіданнях в режимі відеоконференції, зокрема, визначено:

– умови участі учасника (або його представника) справи у судовому процесі із застосуванням зазначеного режиму (технічні можливості учасника (представника), суду, в зала засідань якого використовується для відеоконференції та адміністративного суду, який розглядає справу; подання заяви про участь у судовому процесі із застосуванням відеоконференції) (п. 1, 2 ст. 195 КАСУ); розгляд зазначеної заяви з боку судді (судді-доповідача) та надання відповідної ухвали щодо участі особи у судовому засіданні у приміщенні іншого судового органу або із застосуванням режиму відеоконференції без повідомлення про вказане інших учасників справи (п. 3 ст. 195 КАСУ);

– організаційно-технічні вимоги до участі у судових засіданнях в режимі відеоконференції, які повинні бути забезпечені учасником справи (його представником) (реєстрація, автентифікація користувачів в підсистемі ЄСІТС в розрізі їх прав – п. 4 ст. 195 КАСУ);

– вимоги до участі у судових процесах, які проходять в режимі відеоконференції, для таких осіб як експерти, спеціалісти, перекладачі та свідків (приступність у заді суду, який здійснює адміністративне судочинство – п. 6 ст. 195 КАСУ).

Доцільно зазначити, що положення КАСУ, в яких визначено правові засади організаційно-технічного забезпечення адміністративного судочинства в умовах цифрової трансформації, не містять вказівки на таку підсистему ЄСІТС, а лише вказують на можливість електронного документообігу, в тому числі передбачено обмін документами (ст. 18 КАСУ). При цьому, як вказано вище, Рішення Вищої Ради Правосуддя № 1845/0/15-21 від 17.08.2021 р. містить чітку вказівку на таку підсистему. Хоча КАСУ і передбачає можливість електронного документообігу, його положення не включають всебічного визначення трьох підсистем ЄСІТС, що обумовлює певні дискусії стосовно трактування двох нормативно-правових актів.

Важливе місце у забезпеченні захисту прав та інтересів сторін судового процесу у адміністративному судочинстві займає захист ЄСІТС від кіберзагроз, які є одним із ключових викликів глобалізації та цифровізації. П. 12 ст. 18 КАСУ передбачено використання комплексної системи інформаційного захисту ЄСІТС. Також п. 11 ст. 18 КАСУ встановлено юридичну відповідальність за здійснення несанкціонованих втручань в функціонування автоматизованого розподілу справ на рівні суддів та роботу ЄСІТС. Згідно із п. 1 ст. 7 Закону України № 80/94-ВР від 05.07.1994 р., відповідальність за здійснення захисту інформації, використовуваної в рамках систем із її отримання та обробки, покладено на власників таких систем.

У дослідженні М. Дзіковського [3, с. 285–291] вказано, що основним нормативно-правовим документом, який визначає використання цифрових технологій у судочинстві (в тому числі адміністративному) є Закон України № 1402-VIII від 02.06.2016 р. [7], яким встановлено правові аспекти функціонування ЄСІТС як підстави безперервного розвитку правосуддя. Можемо відмітити, що цей нормативно-правовий документ є таким же важливим, як і КАСУ, положеннями якого встановлено аналогічні вимоги до функціонування ЄСІТС та здійснення участі осіб у судових процесах через використання режиму відеоконференцій.

Слід акцентувати на тому, що такий важливий аспект адміністративного судочинства як розгляд справ, в яких використовуються електронні докази, звернення до яких на нинішньому етапі виступає достатньо складною процедурою, проведення якої в Україні тільки набуває поширення. Як справедливо зазначає Ю. Момот [4, с. 282–283], хоча електронне правосуддя на початкових етапах виступало у якості тимчасового заходу, на нинішньому етапі воно забезпечує безперервність функціонування адміністративного судочинства в умовах зовнішніх викликів та різноманітних екстремальних подій. Тому, нормативно-правове забезпечення огляду електронних доказів виступає ключовим індикатором розвитку системи адміністративного судочинства в контексті викликів цифрового суспільства. Ст. 81 КАСУ визначає правові засади здійснення огляду доказів у справах за їх місцезнаходженням. П. 1 ст. 81 КАСУ встановлює умови огляду доказів у справі (в тому числі електронних), які неможливо подати до суду безпосередньою *A same*, зазначено, що вони повинні бути оглянуті за місцем їх місцезнаходження. Зважаючи на специфіку вмісту та розташування електронних доказів (на веб-сайтах, інших місцях зберігання інформації в мережі Інтернет) суд може здійснювати їх огляд самостійно, із залучення спеціалістів або за допомогою експертизи (п. 7 та 8 ст. 81 КАСУ). Можемо відмітити, що на сьогоднішній день цифрові інтелектуальні інструменти зазнали стрімкого розвитку, і тому електронні докази включають не тільки інформацію в мережі Інтернет (так званий цифровий слід), але і дані, які фіксуються на електронних пристроях, розміщених у публічних, приватних приміщеннях (територіях), і які іноді неможливо доставити до суду своєчасно або для цього потрібні спеціальні навички або обладнання (технології). Вказаний аспект не визначено положеннями ст. 81 КАСУ, що свідчить про потребу подальших трансформацій національного законодавства у сфері використання електронних доказів у адміністративному судочинстві. Зокрема, необхідне визначення правових засад для зняття інформації із електронних пристроїв різних типів, в тому числі потрібне визначення вимог до цієї процедури з урахуванням особливостей такого обладнання та відповідальності осіб, які її проводять.

У дослідженні О. Присяжнюк [5, с. 376–377] вказано на те, що на сьогоднішній день потрібна розробка та ухвалення закону, який би визначав правові засади цифровізації адміністративного процесу, в тому числі визначав компетенції та умови підготовки кадрів щодо роботи в цифровому середовищі системи правосуддя. Можемо в цілому підтримати таку пропозицію, але вважаємо за доцільне ухвалення загального закону про цифровізацію системи судочинства, який би встановлював правові засади для його організаційно-технічного забезпечення на рівні адміністративної, господарської, цивільної та кримінальної галузі.

В контексті захисту прав та інтересів учасників судового процесу, який здійснюється із застосуванням режиму відеоконференції, можна підтримати позицію О. Гнатива [2, с. 306]. Зокрема, науковець справедливо наголошує на тому, що українське законодавство створило надмірне навантаження на учасників судового процесу, який здійснюється із застосуванням режиму відеоконференції. *A same*, він вказує на положення: п. 46 Рішення Вищої Ради Правосуддя № 1845/0/15-21 від 17.08.2021 р., в якому зазначено, що ризики за переривання зв'язку та технічну неможливість участі у відеоконференції поза територією судового органу покладаються на учасника, яким було подана заява на проведення такого формату участі у судовому засіданні; п. 5 ст. 195 КАСУ також

передбачає покладання вказаних ризиків на учасника справи, який подав заяву (або його представника) (аналогічне передбачено в ЦПК України стосовно розгляду цивільних справ). Як слушно зауважує О. Гнатів, в сучасних умовах воєнного часу актуальним є виключення вказаної норми із вітчизняного законодавства, оскільки вона створює несправедливе та надмірне навантаження на учасників справи, які не можуть приймати участь у процесі у приміщенні судового органу.

Питання впровадження засобів штучного інтелекту (ШІ) у функціонуванні системи правосуддя (в тому числі у сфері адміністративного судочинства) розглядається на рівні документів ПАРЕ, Висновку Ради ЄС «Доступ до правосуддя – використання можливостей діджиталізації» (2020), Етичної хартії використання штучного інтелекту у судових системах та їх середовищ, ухваленої Європейською комісією з питань ефективності правосуддя (2018), Висновку Консультативної ради європейських суддів (КРЕС) № 26 (2023), Регламенту (ЄС) 2024/1689 Європейського Парламенту та Ради від 13.06.2024 р., який визначає гармонізовані правила використанні ШІ (в тому числі в системі правосуддя в ЄС). Як справедливо наголошує Д. Богатчук [1, с. 43–44], зміст вказаних міжнародних нормативно-правових актів передбачає можливість використання ШІ у судових процесах, але застерігає від втрати повноважень та незалежності суддів, також вони містять норми, які визначають, що зазначена технологія повинна слугувати засобом підтримки ефективності судового процесу. Зокрема, п. 61 Регламенту (ЄС) 2024/1689 Європейського Парламенту та Ради від 13.06.2024 р. зазначено, що системи ШІ відносяться до високоризикових через можливість їх можливого впливу на справедливий суд, отримання права на ефективний засіб правового захисту, особисті свободи, права, верховенство права та дотримання демократичних принципів. При цьому, положення п. 61 вказаного документу встановлюють можливість використання систем ШІ для забезпечення допомоги судам у здійсненні збору фактів, тлумаченні законів та дослідженні матеріалів справ.

В Україні поступово відбувається адаптація норм та стандартів ЄС в області ШІ, прикладом цьому є ухвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні на 2025-2026 роки, погодження Вищою Радою Правосуддя проекту розпорядження Кабінету Міністрів України, пов'язаного із затвердженням плану впровадження зазначеної Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні (2021 р.). При цьому, використання ШІ в адміністративному судочинстві в Україні, які і в країнах ЄС, на нинішньому етапі використовується судьями переважно для спрощення процедур ознайомлення із матеріалами справи, і не здійснює загроз, які можуть стати причиною втрати незалежності суддів.

Проведемо аналіз основних правових засад використання цифрових інтелектуальних технологій у сфері адміністративного судочинства Польщі.

Аналіз нормативно-правових документів, наукових джерел та аналітичних матеріалів (робота Дж. Якубек-Лалік [9, р. 109–128], дослідження [13]) показує, що звернення до засобів ШІ у адміністративному судочинстві Польщі не передбачено напряму. Країна імплементувала основні нормативно-правові документи ЄС, які регулюють правові засади використання ШІ, але не визначила на законодавчому рівні впровадження зазначеної технології у судочинстві (в тому числі адміністративному). Слід зазначити, що в наукових, юридичних колах та на державному рівні в Польщі визнається, що програми на основі штучного інтелекту можуть ефективно підтримувати роботу як судів, так і адвокатів. Однак для цього необхідні спеціальні програми, стандарти та навчання. Особливої уваги потребує безпека даних сторін судових процесів. Тому Міністерство юстиції Польщі наразі приділяє значну увагу цифровізації. Робочою групою зі штучного інтелекту (GRAI) при Міністерстві цифрових справ Польщі в кінці 2023 року було розроблено Рекомендації щодо застосування штучного інтелекту в судовій системі та прокуратурі. Положеннями зазначених рекомендацій передбачено, що системи штучного інтелекту можуть попередньо перевіряти документи, подані до суду, наприклад, перевіряючи, чи містить спірний контракт пункти, у яких є образливі положення, чи термін дії позову минув, або чи має позов формальні недоліки (система виокремить їх перед поданням). Водночас, зазначеним документом наголошено, що можливість використання штучного інтелекту для підготовки обґрунтувань до судових рішень є достатньо суперечливою [10].

Асоціації адвокатів вже розробили власні стандарти, а також розглядають можливі зміни до правил етики. Питання застосування ШІ в роботі польських судів (в тому числі на рівні адміністративного судочинства) ще розглядається, хоча є перспективи розробки певних стандартів, які будуть ухвалені на нормативно-правовому рівні.

У Польщі, як і в Україні, функціонує підсистема електронного суду, пов'язана із нормативно-правовим забезпеченням можливості подання заявок (скарг, апеляцій, пояснень та вимог) до адміністративного суду у електронній формі (§ 1 ст. 63 Адміністративного процесуального кодексу Польщі). Дослідники зазначають, що вказана форма набуває все більшого поширення, що пов'язано з розвитком інформаційних технологій в адміністративному судочинстві. Заявник, в принципі, вільний у виборі форми, в якій буде подано заяву (звичайно, в межах норм ст. 63 Адміністративного процесуального кодексу Польщі), а отже, може також використовувати електронні засоби зв'язку [8]. Подання заяви будь-яким способом, зазначеним у § 1 ст. 63 Адміністративного процесуального кодексу (тобто також в електронній формі, якщо заява відповідає вимогам), буде мати юридичну силу, якщо окремі положення не передбачають інше.

Також § 1с ст. 14 Адміністративного процесуального кодексу Польщі встановлено можливість ведення судового процесу із застосуванням онлайн-сервісів, що надаються органами державного управління, після автентифікації сторони або іншого учасника провадження у спосіб, визначений на законодавчому рівні. Відповідно, на нормативно-правовому рівні в Польщі встановлено можливість дистанційної участі у адміністративних судових процесах. Аналогічне встановлено і в рамках українського законодавства.

Як і в рамках українського адміністративного процесуального законодавства, § 1а. Справи повинні вестись та вирішуватися письмово, зафіксовано в паперовій або електронній формі. Документи, зафіксовані в паперовій формі, повинні мати власноручний підпис. Документи, зафіксовані в електронній формі, повинні мати кваліфікований електронний підпис, довірений підпис, особистий підпис або кваліфіковану електронну печатку органу державного управління, причому особа, яка ставить печатку, зазначена в тексті документа.

Висновки. Узагальнюючи отримані результати дослідження, констатуємо, що сучасний стан нормативно-правового забезпечення адаптації адміністративного судочинства до викликів цифрового суспільства на рівні ЄС, України та Польщі знаходиться на стадії становлення. На рівні ЄС сформовано загальні декларативні засади, які визначають рекомендації стосовно інтеграції цифрових інтелектуальних засобів у основні сфери суспільного життя, в тому числі є нормативно-правове забезпечення щодо напрямків їх використання у функціонуванні системи правосуддя (стосовно систем ШП). Вважаємо, що загальний рівень регулювання даного питання на рівні ЄС може бути визначений як початковий та рамковий. В розрізі національних законодавств країн ЄС здійснюється адаптація загальних регламентів щодо цифровізації правосуддя (в тому числі у адміністративній сфері).

Підходи польського та українського законодавців до питання адаптації організаційно-технічного забезпечення роботи адміністративного судочинства до викликів цифровізації є достатньо схожими. Встановлено, що загальні підсистеми організаційно-технічного забезпечення роботи адміністративного судочинства в контексті цифрової трансформації на рівні двох правових систем включають: підсистему Електронний суд (в Україні вона має відповіді визначення на рівні окремих нормативно-правових актів, а в Польщі визначається через норми до організації процесів подання документів до суду в електронній формі), підсистему Електронний кабінет (яка передбачає потребу реєстрації та автентифікації сторін адміністративних справ на відповідних онлайн-сервісах), підсистему Учасності у судовому засіданні в електронній формі (через використання відеоконференцій на електронних сервісах).

Можемо ствердити, що застосування цифрових інтелектуальних технологій в адміністративному судочинстві наштовхується на певний перелік проблем і викликів, що обумовлено новизною вказаного напрямку і для організаційно-технічного забезпечення системи правосуддя, і для всіх сфер електронного урядування в цілому. Подальша оптимізація нормативно-правового регулювання зазначеної сфери може бути здійснена в площині деталізації процесів адміністративного судочинства в електронному середовищі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Богатчук Д. Перспективи розвитку електронного судочинства в Україні. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2025. Вип. 15. С. 19–44. <https://doi.org/10.18523/2617-2607.2025.15.19-44>.
2. Гнатів О.Б. Цифровізація електронного судочинства: сучасні виклики та реалії в роботі адвоката. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. Вип. 06. Ч. 1. С. 303–307. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.06.1.44>.

3. Дзіковський М.Р. Використання інформаційних технологій в адміністративному судочинстві України. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. Серія: Право. 2024. Вип. 86. Ч. 3. С. 285–291. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.3.43>.
4. Момот Ю.М. Судова правотворчість в контексті цифрової трансформації адміністративної юстиції. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. Вип. 04. Ч. 2. С. 279–283. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.04.2.45>.
5. Присяжнюк О.В. Адаптація національного законодавства до міжнародних стандартів в сфері цифровізації адміністративного процесу. *Право та державне управління*. № 4. С. 372–377. <https://doi.org/10.32782/pdu.2022.4.55>.
6. Про затвердження Положення про порядок функціонування окремих підсистем Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи: Рішення Вищої Ради Правосуддя № 1845/0/15-21 від 17.08.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1845910-21#Text>.
7. Про судоустрій і статус суддів: Закон України (ред. від 04.06.2025 р.) № 1402-VIII від 02.06.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>.
8. Bochentyn A. Wniesienie podania za pomocą środków komunikacji elektronicznej. *Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.* 2018. URL: <https://sip.lex.pl/procedury/wniesienie-podania-za-pomoca-srodkow-komunikacji-elektronicznej-1610614749>.
9. Jakubek-Lalik J. The Challenges of AI in Administrative Law and the Need for Specific Legal Remedies: Analysis of Polish Regulations and Practice. *Central European Public Administration Review*. 2024. Vol. 22. No. 2. P. 109–128. <https://doi.org/10.17573/cepar.2024.2.05>.
10. Kobyłański M. Sztuczna inteligencja pomoże sędziom, ale ich nie zastąpi. *System Informatyki Prawnej Legalis*. 2024. URL: <https://legalis.pl/sztuczna-inteligencja-pomoze-sedziom-ale-ich-nie-zastapi>.
11. Kronblad C., Pregmark J. When digitalization hit the court: Strategizing to turn turbulence into opportunities. *Journal of Professions and Organization*. 2024. Vol. 12. <https://doi.org/10.1093/jpo/joae007>.
12. Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence and amending Regulations (EC) No 300/2008, (EU) No 167/2013, (EU) No 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 and (EU) 2019/2144 and Directives 2014/90/EU, (EU) 2016/797 and (EU) 2020/1828 (Artificial Intelligence Act). European Union. 2024/ URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32024R1689>.
13. Rojek-Socha P. AI jako wsparcie dla sądów i prawników? Potrzebne standardy i narzędzia. *Prawo.pl*. 2025. URL: <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/ai-jako-wsparcie-dla-sadow-i-prawnikow-potrzebne-standardy-i-narzedzia,536262.html>.

Дата першого надходження рукопису до видання: 04.02.2026
Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 20.02.2026
Дата публікації: 5.03.2026

© Бліхар М.М., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0